

**EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI NAUTOJEN SUOJELUSTA
ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 13 JA 17 §:N MUUTTAMISESTA****1 Ehdotuksen tavoitteet**

Nautojen suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 ja 17 §:ää ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotuksessa annettaisiin tarkemmat säännökset sellaisista eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023, jatkossa eläinten hyvinvointilaki) 21 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista nautojen pysyvistä pitopaikoista, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Asetuksella muutettaisiin myös kytkettynä pidettävien lypsylehmien ja maidontuotantoa varten kasvatettavien hiehojen jaloitteluelvoitetta ja samalla siihen liittyvästä poikkeuslupamenettelystä luovuttaisiin siirtymäajalla. Ehdotettu asetusluonnos oli liitteenä hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 186/2022 vp).

2 Lainsäädäntö

Eläinten hyvinvointilain 20 §:ssä säädetään eläinten hoidon yleisistä vaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan eläimiä on hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Pykälän 4 momentin mukaan hoidossa olevan eläimen liikunnantarpeen tyydyttämisestä on huolehdittava.

Lain 20 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä ja muista eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvittavista hoitotoimista sekä eläinten ryhmässä pidosta.

Lain 21 §:ssä säädetään eläinten ruokinnasta ja juotosta. Pykälän 1 momentin mukaan hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa. Ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Pykälän 2 momentin mukaan nisäkkäiden ja lintujen pysyvissä pitopaikoissa tulee olla jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Momentissa säädetään myös poikkeuksista jatkuvan veden vaatimukseen. Momentin 1 kohdan mukaan jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei edellytetä vastasyntyneelle tai -kuoriutuneelle eläimelle eikä momentin 2 kohdan mukaan eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava. Momentin 3 kohdan mukaan vettä ei liioin tarvitse olla jatkuvasti saatavilla laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaville, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluville eläimille eikä momentin 4 kohdan mukaan poroille silloin, kun saatavilla on rajoituksessa puhdasta lunta. Momentin 5 kohdan mukaan jatkuvan vedensaannin vaatimuksesta voidaan poiketa myös silloin, kun poikkeuksellisen vaikeat sääolosuhteet estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon. Momentin 6 kohdassa

poikkeuksen piiriin säädetään myös sellaiset eläinten pitopaikat, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä.

Lain 21 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hoidossa olevien eläinten ruokinnasta ja juotosta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä niistä 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista pysyvistä pitopaikoista, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä.

Voimassa olevan eläinsuojelulain (247/1996) 5 §:n 1 momentin mukaan eläimen on saatava riittävästi sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemaa hoitoa. Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen hoidolle asetettavista vaatimuksista.

3 Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 13 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin jatkuvan juomaveden vaatimuksesta nautojen pysyvissä pitopaikoissa sekä siihen liittyvästä poikkeuksesta, joka koskisi sellaisia vasikoiden siirrettäviä ulkokarsinoita, joissa vasikalla on käytössään vain kevytrakenteinen säänsuoja.

Ehdotuksen mukaan nautojen pysyvissä pitopaikoissa olisi oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Säännös vastaisi eläinten hyvinvointilain 21 §:n 2 momentissa säädettyä. Ehdotuksen mukaan jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytettäisi silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy sellaisissa vasikoiden siirrettävissä ulkokarsinoissa, joissa vasikalla on käytössään vain kevytrakenteinen säänsuoja. Vasikalle on tällöin tarjottava vettä vähintään kolme kertaa päivässä.

Lisäksi ehdotuksessa muutettaisiin voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 17 §:n 1 momentissa olevaa kytkettyinä pidettäviä lypsylehmiä ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavia hiehoja koskevaa jaloitteluelvoitetta. Ehdotuksen mukaan näiden eläinten tulee päästää laitumelle tai muuhun tarkoituksenmukaiseen jaloittelutilaan vähintään 60 päivänä ajanjaksona, joka alkaa 1 päivänä toukokuuta ja päättyy 30 päivänä syyskuuta sekä vähintään 30 päivänä ajanjaksona, joka alkaa 1 päivänä lokakuuta ja päättyy 30 päivänä huhtikuuta. Vaatimus 30 päivän jaloittelusta 1.10.-30.4. välisenä aikana olisi uusi ja sillä pyritään edistämään parsinavetoissa kytkettyinä pidettävien lehmien ja hiehojen jaloittelua myös laidunkauden ulkopuolella. Uuden jaloitteluelvoitteen ehdotetaan tulevan voimaan 1.10.2024.

Ehdotuksessa muutettaisiin myös asetuksen 17 §:n 2 momenttia siten, että jaloitteluvaatimuksen poikkeuslupamenettelystä luovuttaisiin vuoden 2034 loppuun mennessä. Samalla säännöstä muutettaisiin siten, että aiemman kolmen vuoden sijaan poikkeuslupa voitaisiin myöntää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Aluehallintovirasto voi myöntää vapautuksen jaloitteluelvoitteesta, jos tuotantotilalla ei ole käytettävissään sopivaa laidunta tai jos muuta jaloitteluun soveltuvaa tilaa ei ole mahdollista kohtuudella järjestää taikka jos vaatimuksen noudattaminen on

kohtuutonta liikenteeseen, maastoon tai etäisyyteen liittyvistä syistä. Poikkeuslupia on myönnetty noin 20 kappaletta koko maassa.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Jatkuvan juomaveden vaatimuksen ja siihen tarvittavien poikkeusten aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Iglukasvatuksessa vasikoiden karsinat rakennetaan yleensä kevytrakenteisista, siirrettävistä seinämistä ja pitomuodossa karsinoiden paikkaa piha-alueella siirretään usein kasvatuserien välillä tautipaineen vähentämiseksi. Kiinteän sähkövastuksella sulana pysyvän juottojärjestelmän rakentaminen tällaiseen pitomuotoon on vaikeasti toteutettavissa ilman, että rakenteiden siirrettävyys samalla menetetään. On myös huomattava, että vasikan hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää, että vasikka joisi kylmissä olosuhteissa lämmintä juotavaa, ei kylmää vettä. Yleensä tämä pyritään varmistamaan juottamalla vasikka kylläiseksi useita kertoja päivässä tapahtuvalla lämpimän maidon tai maitojuoman juotolla, jonka lisäksi tarjotaan lämmintä vettä.

Myös jaloitteluvaihteen muutoksista aiheutuvia vaikutuksia on arvioitu edellä mainitussa hallituksen esityksessä. Muutos kannustaisi tuottajia järjestämään lehmillä ja hiehoille ympärivuotista jaloittelua kesäaikaan tapahtuvan laiduntamisen tai jaloittelun lisäksi. Jaloitteluvaihteen pidentämisen ei arvioida aiheuttavan investointikustannuksia, sen sijaan kustannuksia syntyy lisääntyneestä työstä ja jaloittelutarhan tai laitumen kunnossapidosta. Jaloitteluvaihteen poikkeuslupamenettelyistä luopumisesta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä lisäkustannuksia. Voidaan arvioida, että suurin osa poikkeuksen piirissä olevista tiloista on lopettamassa tuotantoaan muista syistä siirtymäajan aikana.

5 Asian valmistelu

Asetusehdotus on laadittu eläinten hyvinvointilain valmistelun yhteydessä. Ehdotus sisältyi lausuntokierroksella 4.11.2021-14.1.2022 olleeseen luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista. Saatua lausuntopalaute käsiteltiin yhdessä hyvinvointilakiehdotuksesta saadun palautteen kanssa. Lausuntoyhteenvedot on julkaistu maa- ja metsätalousministeriön internet-sivuilla.

Lausuntokierroksella useat lausunnonantajat esittivät, että kaikki eläinten hyvinvointilaissa ja sitä täydentävissä valtioneuvoston asetuksissa ehdotetut poikkeukset jatkuvan juomaveden vaatimukseen tulisi poistaa. Ehdotettuja poikkeuksia ehdotettiin myös karsittavaksi, muutettavaksi ja toisaalta osa lausunnonantajista esitti uusia poikkeussäännöksiä lisättäväksi esitykseen. Suurin osa tuottajajärjestöistä kannatti ehdotettuja säännöksiä.

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota myös lypsylehmien ja –hiehojen jaloitteluvaihteen muutokseen. Lausuntokierroksella olleessa ehdotuksessa jaloitteluvaihteen ehdotettiin 90 päivää, mutta sen olisi voinut jakaa vapaasti ajalle 1.1.2023-31.12.2023. Lausuntopalautteessa jaloitteluvaihteen pidentämistä kannatettiin, mutta erityisesti valvontaviranomaiset kiinnittivät huomiota siihen, että vaihteen valvonta vaikeutuu, kun jaloittelun voi toteuttaa milloin tahansa vuoden

aikana. Vain muutamat lausunnonantajat ottivat kantaa ehdotettuun jaloitteluvapautuksesta luopumista koskevan siirtymäajan lyhentämiseen 15 vuodesta 12 vuoteen ja pitivät siirtymäaikaa liian pitkänä.

Lausuntokierroksen jälkeen esitystä muutettiin jaloitteluelvoitteen osalta siten, että 60 päivää jaloitteluelvoitteesta sidottiin laidunkauteen ja 30 päivää muuhun aikaan vuodesta. Kokonaisjaloitteluelvoite säilyi siis edelleen 90 päivässä. Muutoksella edistetään nautojen kesäaikaista jaloittelua ja laidunnusta, joka mahdollistaa nautojen lajityypillisen käyttäytymisen paremmin kuin talviaikainen jaloittelu. Säännös on myös helpommin valvottavissa kuin aiemmin ehdotettu säännös. Muutettu asetusehdotus sisällytettiin hallituksen esitykseen laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi. Eduskuntakäsittelyssä asetusero ei ehdotettu muutoksia.

6 Pykäläkohtaiset perustelut

13 § Naudan juotto ja ruokinta

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin nautojen vedensaannista niiden pysyvissä pitopaikoissa. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 21 §:n 2 momentin mukaan nisäkkäiden ja lintujen pysyvissä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Lain 21 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan jatkuvasti saatavilla olevaa sulaa vettä ei kuitenkaan edellytetä sellaisissa eläinten pysyvissä pitopaikoissa, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista pitopaikoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Nyt ehdotetulla säännöksellä säädettäisiin tällaisesta poikkeuksesta vasikoiden iglukasvatuksessa. Ehdotetun 2 momentin mukaan jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei edellytettäisi silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy sellaisissa vasikoiden siirrettävissä ulkokarsinoissa, joissa vasikalla on käytössään vain kevytrakenteinen säänsuoja. Vasikalle olisi tällöin tarjottava vettä vähintään kolme kertaa päivässä.

Iglukasvatuksessa vasikoiden karsinat rakennetaan yleensä kevytrakenteisista, siirrettävistä seinämistä ja pitomuodossa karsinoiden paikkaa piha-alueella siirretään usein kasvatuserien välillä tautipaineen vähentämiseksi. Kiinteän sähkövastuksella sulana pysyvän juottojärjestelmän rakentaminen tällaiseen pitomuotoon on vaikeasti toteutettavissa ilman, että rakenteiden siirrettävyys samalla menetetään. On myös huomattava, että vasikan hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää, että vasikka joisi kylmissä olosuhteissa lämmintä juotavaa. Yleensä tämä pyritään varmistamaan juottamalla vasikka kylläiseksi useita kertoja päivässä tapahtuvalla lämpimän maidon tai maitojuoman juotolla, jonka lisäksi tarjotaan lämmintä vettä. Ehdotetun säännöksen mukaan jatkuvasti tarjolla olevaa vettä ei edellytettäisi silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy. Vasikoille olisi tällöinkin tarjottava vettä vähintään kolme kertaa päivässä. Muulloin kuin aiemmin mainittujen sääolosuhteiden vallitessa sulaa vettä olisi oltava jatkuvasti tarjolla myös iglukasvatuksessa pidettävillä vasikoilla. On myös huomattava, että pykälän 3 momentin vaatimus sairaan tai

vahingoittuneen vasikan vedensaannista sekä vasikoiden vedensaannista kuumalla ilmalla koskisi poikkeuksetta myös iglukasvatuksessa pidettäviä eläimiä.

17 § Laiduntaminen ja jaloittelu

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kytkettyinä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvaatimusta pidennettäisiin 60 päivästä 90 päivään vuodessa. Jaloittelu voitaisiin toteuttaa päästämällä eläimet joko laitumelle tai jaloittelutarhaan. Jaloittelusta vähintään 60 päivää olisi tapahduttava laidunkaudella eli 1.5.-30.9. välisenä aikana. Loput 30 päivää olisi ajoitettava ajanjaksolle 1.10.-30.4. Muutoksella edistetään nautojen jaloittelua ja laidunnusta, mikä mahdollistaa muutoin kytkettynä pidettävien lehmien ja hiehojen olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamista ja antaa eläimille mahdollisuuden tyydyttää liikunnantarvettaan. Suurimman osan jaloitteluelvoitteesta sijoituessa laidunkaudelle edistetään nautojen kesäaikaista jaloittelua ja laidunnusta, joka mahdollistaa nautojen lajityypillisen käyttäytymisen paremmin kuin talviaikainen jaloittelu.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että aluehallintovirasto voisi myöntää vapautuksen 1 momentin jaloitteluvaatimuksesta viideksi vuodeksi kerrallaan voimassa olevan kolmen vuoden sijaan. Jaloitteluvaatimuksesta vapautuksen saaneita tiloja on koko maassa muutama kymmenen. Osalla tiloista vapautuksen perusteena on navetan sijoittuminen liikenteen tai maaston kannalta siten, että eläinten jaloittelutarhan rakentaminen ei ole kohtuudella toteutettavissa ja tilanne on pysyvä. Vapautuksen hakeminen kolmen vuoden välein aiheuttaa näille eläintenpitäjille hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Sen vuoksi ehdotetaan, että vapautus voitaisiin jatkossa myöntää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Aluehallintovirasto voisi edelleen myöntää vapautuksen myös lyhyemmäksi aikaa, jos tarve vapautukselle olisi muu kuin edellä kuvattu pysyvä syy. Samalla vapautusmenettelylle säädettäisiin siirtymäaika 31.12.2034 saakka. Aluehallintovirasto voisi myöntää vapautuksia enintään siirtymäajan päättymiseen saakka. Siirtymäajan jälkeen kaikkien parsinavetoissa kytkettynä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen olisi päästävä jaloittelemaan tai laiduntamaan säännöksessä ehdotetulla tavalla.

Asetus tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024. Asetuksen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua jaloitteluvaatimusta ajanjaksolla 1.10.-30.4. sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä lokakuuta 2024 lukien.

7 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan samaan aikaan eläinten hyvinvoinnista annetun lain kanssa 1.1.2024.